

Nr 121.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändrade pensionsbestämmelser för heltidsanställda hemvårdarinnor inom den statsunderstödda sociala hemhjälpverksamheten; given Stockholms slott den 28 februari 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1947.

N ä r v a r a n d e:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med statsrådet Mossberg anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, fråga om ändrade pensionsbestämmelser för heltidsanställda hemvårdarinnor inom den statsunderstödda sociala hemhjälpverksamheten och anför därvid följande.

Sedan 1943 års riksdag (prop. nr 332; statsutsk. utl. nr 263; riksd. skr. nr 512) fastställt grunderna för statsbidrag till den sociala hemhjälpverksamheten, ha föreskrifter i ämnet meddelats i kungörelsen den 31 december 1943, nr 947. Enligt kungörelsen, som trädde i kraft den 1 januari 1944, må stats-

bidrag för avlönande av hemvårdarinna utgå till kommun eller, där kommun ej själv bedriver social hemhjälpverksamhet, till enskild sammanslutning, som anordnat dylik hjälpverksamhet. Förutsättning härför är att hjälpverksamheten anordnats i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen. I fråga om anställnings- och avlöningsförhållandena för hemvårdarinna innebära bestämmelserna, bland annat, följande. Hemvårdarinna skall anställas av vederbörande huvudman (kommun eller förut omförmäld enskild sammanslutning). Anställningen kan avse antingen stadigvarande tjänstgöring (heltidsanställning) eller tjänstgöring vid behov (deltidsanställning). Heltidsanställd hemvårdarinna skall åtnjuta *dels* grundlön av minst 1 500 kronor för år jämte tre ålderstillägg, vart och ett å 100 kronor, efter tre, sex och nio års väl vitsordad tjänstgöring ävensom dyrtidstillägg (för närvarande 19,6 procent), *dels ock* hyresersättning motsvarande ortens pris för en fullgod möblerad bostad om ett rum och kök eller kokvrå jämte värme och lyse. I stället för hyresersättning må bostad av nyssnämnd beskaffenhet jämte värme och lyse kostnadsfritt tillhandahållas. Deltidsanställd hemvårdarinna skall åtnjuta en lön av minst 5 kronor för varje hel arbetsdag eller däremot svarande belopp för del av arbetsdag, dock att hennes lön för helt år ej må understiga ett belopp motsvarande lönen för 80 hela arbetsdagar.

Tilläggas må i detta sammanhang, att hemvårdarinnorna — utöver de i förutnämnda kungörelse angivna förmånerna — i viss utsträckning åtnjuta fri kost.

Vad pensioneringen av de med statsbidrag avlönade hemvårdarinnorna beträffar, har pensionsrätt beretts endast de heltidsanställda befattningshavarna, vilka äro obligatoriskt anslutna till statens pensionsanstalt och underkastats bestämmelserna i kap. VI i reglementet för anstalten. Tjänstepensionsunderlaget är 1 236 kronor och familjepensionsunderlaget 547 kronor 20 öre. Tjänstepensionsunderlaget har fastställts med utgångspunkt från heltidsanställd hemvårdarinnas slutavlöning, d. v. s. en kontantlön av 1 800 kronor jämte dyrtidstillägg samt bostadsförmån, vilken uppskattats till ett värde av 600 kronor för år. I årliga pensionsavgifter erläggas av huvudmannen 61 kronor 80 öre och av befattningshavaren *dels* samma belopp för tjänstepension och *dels* 5 kronor 47 öre för familjepension. Pensionsåldern är 60 år och för erhållande av hel tjänstepension erfordras 30 tjänstår.

I anledning av en utav socialstyrelsen gjord framställning angående anvisande av medel för budgetåret 1947/48 till social hemhjälp, i vilken förslag framlagts om, bland annat, en förbättring av avlöningsförmånerna för hemvårdarinnorna inom den statsunderstödda sociala hemhjälpverksamheten, har i proposition nr 71 till innevarande års riksdag förordats, att den kontanta grundlönen för heltidsanställd hemvårdarinna i överensstämmelse med socialstyrelsens förslag skall utgöra minst 2 500 kronor för år jämte rörligt tillägg enligt de för landstingens och — från och med den 1 juli 1947 — för statens befattningshavare gällande reglerna, vartill liksom tidigare kommer fri bostad eller hyresersättning samt i viss omfattning fri kost, vilka förmå-

ner av socialstyrelsen uppskattats till ett värde av 600 respektive 300 kronor för år. I nämnda proposition har därjämte — likaledes i enlighet med vad socialstyrelsen förordat — föreslagits en förhöjning av ålderstilläggen för heltidsanställd hemvårdarinna till 150 kronor. Slutligen har i propositionen föreslagits, att ödemarkstillägg skall utgå till vissa heltidsanställda hemvårdarinnor. Även för de deltidanställda hemvårdarinnorna har viss löneförbättring föreslagits i förutberörda proposition. De föreslagna nya bestämmelserna om hemvårdarinnornas löneförmåner avses skola träda i tillämpning från och med den 1 juli 1947, dock att äldre bestämmelser förutsatts skola gälla även under senare halvåret 1947 i fall, där vederbörande kommunala myndigheter icke anse sig för nämnda halvår kunna ansluta sig till de nya bestämmelserna. Ett undantag från vad nu sagts bör enligt vad som framhålles i propositionen nr 71 gälla höjningen av ålderstilläggens belopp, vilken höjning av praktiska skäl befunnits böra gälla från och med den 1 januari 1947.

I de remissyttranden, som avgivits över socialstyrelsens framställning, har spörsmålet om hemvårdarinnornas pensionsrätt behandlats endast av *statens pensionsanstalt*. Pensionsanstalten — som utgått från att de deltidanställda hemvårdarinnorna liksom hittills icke böra tillerkännas pensionsrätt — har med avseende å de heltidsanställda hemvårdarinnorna anfört, att det kunde ifrågasättas, om ej den omreglering av pensionsförmånerna för dessa hemvårdarinnor, som borde följa med genomförandet av den föreslagna löne-regleringen, borde något uppskjutas med hänsyn till den inom 1944 års pensionsutredning pågående översynen av statens pensionsanstalts reglemente. Pensionsanstalten har därvid framhållit, att några fall av ålderspensionering under de närmaste åren knappast vore att emotse inom denna kår. Emellertid har pensionsanstalten icke ansett sig böra motsätta sig, att pensionsreglering sker i omedelbart samband med löne-regleringen.

Beträffande utformningen av pensionsvillkoren har pensionsanstalten anfört, att mot de föreslagna nya löneförmånerna för heltidsanställd hemvårdarinna svarade — med godtagande av socialstyrelsens uppskattning av naturaförmånernas värde — enligt de av pensionsanstalten tillämpade beräkningsgrunderna ett tjänstepensionsunderlag av 1 608 kronor. Om, såsom skett vid fastställande av nu gällande pensionsunderlag, hänsyn ej toges till värdet av fri kost, som befattningshavarna vanligen erhöle men vartill författningsreglerad rätt ej föreläge, framkomme ett pensionsunderlag av 1 478 kronor. I betraktande härav och under hänsynstagande till osäkerheten i fråga om uppskattningen av de naturaförmåner, som tillkomma befattningshavarna, föresloge pensionsanstalten, att underlaget måtte fastställas till det belopp, 1 560 kronor, som gällde för, bland andra, med pensionsrätt i anstalten förenade sjuksköterskebefattningar och som ej lämpligen borde överskridas. Vid bifall till pensionsanstaltens förslag skulle de årliga pensionsavgifterna bli för huvudmannen 78 kronor samt för befattningshavaren samma belopp för tjänstepension och 6 kronor 12 öre för familjepension.

Pensionsanstalten har vidare erinrat, att engångsavgifter för den av anstalten föreslagna höjningen av pensionsunderlagen, vilken komme att gälla

även nuvarande pensionsberättigade befattningshavare, icke skulle komma att uttagas av huvudmännen, enär höjningen komme att ske i följd av en av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutad lönereglering.

I fråga om den kostnadsökning för staten, som skulle uppkomma vid en pensionsreglering i enlighet med pensionsanstaltens förslag, har anstalten anfördt, att den på förfluten tid belöpande engångskostnaden kan uppskattas till omkring 300 000 kronor eller, om jämväl dyrtids- och kristillägg enligt nuvarande bestämmelser medräknas, till omkring 400 000 kronor. För varje framtida verksamhetsår skulle enligt pensionsanstaltens beräkningar kostnadsökningen uppgå till ungefär 125 000 kronor eller, om dyrtids- och kristillägg enligt nuvarande bestämmelser medräknades, till ungefär 185 000 kronor. Sistnämnda beräkningar avse kostnadsökningen vid fullt utbyggd organisation enligt hittillsvarande plan, avseende 2 800 heltidsanställda eller däremot svarande antal deltidsanställda hemvårdarinnor.

Departements-
chefen.

Samtidigt med ett genomförande av den i propositionen nr 71 föreslagna löneförbättringen för de inom den sociala hemhjälpverksamheten anställda hemvårdarinnorna bör enligt mitt förmenande en häremot svarande förhöjning av pensionsförmånerna för de heltidsanställda hemvårdarinnorna komma till stånd. Pensionsregleringen för dessa befattningshavare synes mig böra ske i enlighet med statens pensionsanstalts förslag.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen fattat beslut i förevarande ärende, vidtagna erforderliga ändringar i pensionsanstaltens reglemente.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad av mig i det föregående förordats, utfärda erforderliga föreskrifter angående ändrade pensionsvillkor för heltidsanställda hemvårdarinnor inom den statsunderstödda sociala hemhjälpverksamheten.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bengt Ericsson.